УДК 373.5.091.3:[811.161.2:811.162.1]'255.4:821.111-3
https://doi.org/10.17721/psk.2026.42.463-484

Наталя Маторіна
ORCID 0000-0001-6012-5663

ПРОЗА ОСКАРА ВАЙЛЬДА В УКРАЇНСЬКИХ І ПОЛЬСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація. *Метою статті є теоретичне обґрунтування й методична розробка моделі вивчення прози О. Вайльда у 10 класі ЗЗСО на засадах компаративно-перекладознавчого аналізу (на матеріалі зіставлення англомовного оригіналу з українськими й польськими перекладами), а також апробація цієї моделі на уроках зарубіжної літератури в 10 класі у процесі виробничої практики майбутніх учителів-філологів. У дослідженні використано системний аналіз педагогічної та перекладознавчої літератури, зіставно-типологічні (контрастивні) методи для аналізу оригінальних текстів у полілінгвальному трикутнику (англійський – український – польський), а також емпіричні методи (педагогічне спостереження, аналіз і рефлексія викладацького досвіду). У роботі виявлено ключові лінгвостилістичні виклики під час перекладу прози О. Вайльда (парадокси, естетизовані описи, ольфакторні й колірні епітети тощо), що ускладнюють рецепцію тексту старшокласниками. Запропоновано інноваційну методичну модель «перекладацької лабораторії», зосереджену на компаративних завданнях, залученні цифрових сервісів і штучного інтелекту, де учні виступають у ролі дослідників і «співавторів перекладу». Проаналізовано конкретні практичні кейси: філософські парадокси лорда Генрі, сенсорно насичені описи й реставрація естетичної атмосфери в романі «Портрет Доріана Грея» через зіставлення рішень Р. Доценка, М. Фельдманової та ШІ. Практична апробація продемонструвала підвищення мотивації здобувачів освіти, подолання «семантичної глухоти», розвиток у них критичного мислення й полікультурної грамотності. Додаткова інтеграція польського перекладацького досвіду долає розрив між академічною компаративістикою і шкільною практикою, реалізуючи міжпредметні цілі й концептуальні засади Нової української школи.*

Ключові слова: *зарубіжна література, середня освіта, профільний рівень навчання, виробнича (педагогічна) практична підготовка, перекладоз-*

CC License Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)
© Наталя Маторіна, 2026

навча компетентність, польські переклади, польсько-українська компаративістика, полікультурна медіація, цифрові перекладацькі інструменти.

Інформація про автора: *Наталя Маторіна, доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри германської та слов'янської філології Донбаського державного педагогічного університету (м. Слов'янськ – м. Дніпро).*

Електронна адреса: *n.m.matorina@gmail.com*

Natalia Matorina

OSCAR WILDE'S PROSE IN UKRAINIAN AND POLISH TRANSLATIONS: METHODOLOGICAL ASPECTS

Abstract. *The article aims to substantiate and design a methodological model for studying the prose of Oscar Wilde in senior high school (10th grade) based on a comparative translation studies analysis (contrasting the English original with Ukrainian and Polish translations), as well as to highlight the practical implementation of this system during the pedagogical internship of future philology teachers. The research utilizes a systematic analysis of pedagogical and translation literature, comparative-typological (contrastive) methods for analyzing texts (the original and its translations) within a polylingual triangle (English – Ukrainian – Polish), and empirical methods, including pedagogical observation and self-reflection of teaching experience. The study identifies key linguistic and stylistic challenges in translating Wilde's prose (paradoxes, aestheticized descriptions, olfactory and color epithets) that complicate student reception. An innovative "translation laboratory" methodological model is proposed, centered on comparative tasks, digital tools, and AI integration, where students act as "co-translators" and researchers. Specific practical cases are analyzed: Lord Henry's philosophical paradoxes and the sensory-rich aesthetic descriptions in The Picture of Dorian Gray, comparing solutions by R. Dotsenko, M. Feldmanowa, and AI models. Practical testing demonstrated increased student motivation, overcoming "semantic deafness" and fostering critical thinking and polycultural literacy. Integrating Polish translation practices bridges the gap between academic comparative studies and secondary education, serving interdisciplinary goals under the New Ukrainian School framework. The proposed approach combines analytical, interpretive, and creative stages of work: students first identify translation transformations and semantic or stylistic shifts, then compare their effects on the reception of the literary text and formulate their own interpretive conclusions. This organization of*

learning activities supports the development of translation awareness and the ability to read literary texts critically across languages and cultures.

Keywords: *foreign literature, secondary education, profile level of study, industrial (pedagogical) practical training, translation studies competence, Polish translations, Polish-Ukrainian comparative studies, polycultural mediation, digital translation tools.*

Information about the author: *Natalia Matorina, Doctor of Sciences in Philology, Associate Professor, Professor at the Department of Germanic and Slavic Philology, Donbas State Pedagogical University (Sloviansk – Dnipro, Ukraine).*

E-mail: *n.m.matorina@gmail.com*

Natalia Matorina

PROZA OSCARA WILDE'A W PRZEKŁADACH UKRAIŃSKICH I POLSKICH: ASPEKT METODYCZNY

Abstrakt. *Celem artykułu jest uzasadnienie teoretyczne oraz opracowanie metodyczne modelu badania prozy O. Wilde'a w klasie 10 ogólnokształcącej szkoły średniej na zasadach analizy komparatywno-translatologicznej (na materiale zestawienia anglojęzycznego oryginału z przekładami ukraińskimi i polskimi), jak również weryfikacja praktyczna tego modelu w procesie praktyki pedagogicznej przyszłych nauczycieli filologów. W badaniu zastosowano analizę systemową literatury pedagogicznej i translatologicznej, metody porównawczo-typologiczne (kontrastywne) do analizy tekstów (oryginału oraz tłumaczeń) w trójkącie polilingwalnym (ang. – ukr. – pol.), a także metody empiryczne (obserwację pedagogiczną, analizę oraz refleksję nad doświadczeniem dydaktycznym). W pracy wykazano kluczowe wyzwania lingwostylistyczne występujące podczas przekładu prozy O. Wilde'a (paradoksy, zestetyzowane opisy, epitety olfaktoryczne i kolorystyczne), które utrudniają recepcję tekstu przez uczniów szkół średnich. Zaproponowano innowacyjny model metodyczny "laboratorium przekładu", skupiony na zadaniach komparatystycznych, wykorzystaniu serwisów cyfrowych oraz sztucznej inteligencji, w którym uczniowie występują w roli badaczy i „współautorów przekładu". Przeanalizowano konkretne przypadki praktyczne (case studies): filozoficzne paradoksy lorda Henry'ego, nasycone sensorycznie opisy oraz rekonstrukcję estetycznej atmosfery w powieści „Portret Doriana Graya" poprzez zestawienie rozwiązań R. Docenki, M. Feldmanowej i sztucznej inteligencji. Praktyczne wdrożenie modelu wykazało wzrost motywacji uczniów, przełamanie*

"głuchoty semantycznej", rozwój myślenia krytycznego oraz kompetencji polikulturowej. Integracja polskiego doświadczenia przekładoznawczego niweluje przepaść między akademicką komparatystyką a praktyką szkolną, realizując interdyscyplinarne cele oraz założenia koncepcyjne Nowej Szkoły Ukraińskiej.

Słowa kluczowe: *literatura powszechna, edukacja średnia, profilowany poziom kształcenia, praktyka pedagogiczna (zawodowa), kompetencja translatologiczna, przekłady polskie / komparatystyka polsko-ukraińska, mediacja polikulturowa, słowniki online, serwisy wizualizacji danych.*

Nota o autorze: *Natalia Matorina, doktor habilitowany nauk filologicznych, profesor nadzwyczajny, profesor w Katedrze Filologii Germańskiej i Słowiańskiej Donbaskiego Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego (Słowiańsk – Dniepr).*

E-mail: *n.m.matorina@gmail.com*

Постановка проблеми в контексті сучасної філологічної науки та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. У сучасній методиці викладання зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) особливої актуальності набуває проблема рецепції перекладного художнього тексту. Оскільки учні 10 класу опановують творчість Оскара Вайльда переважно через українські переклади, виникає об'єктивна потреба в розробленні методичного інструментарію для фахового аналізу перекладацьких рішень у широкому слов'янському та полікультурному контексті. Залучення польських перекладів як компаративного матеріалу дозволяє розширити межі зіставного аналізу від двомовного (англійський оригінал – український переклад) до полікультурного трикутника (англійський ↔ український переклад – польський переклад), що стимулює порівняльне мовознавство і глибше розуміння специфіки рецепції вікторіанського естетизму в різних національних традиціях. Такий підхід сприяє не лише глибшій інтерпретації авторського задуму, а й цілеспрямованому розвитку перекладознавчої компетентності старшокласників як комплексної системи складників мовної (високий рівень володіння рідною та іноземною мовами), екстралінгвістичної (знання соціокультурного контексту), інструментальної (навички роботи зі словниками, цифровими ресурсами та ШІ) і психофізіологічної (розвиток когнітивних процесів і творчого мислення).

Це дослідження присвячено теоретичному обґрунтуванню перекладознавчого підходу до вивчення прози О. Вайльда. Водночас у роботі розглядається практична організація виробничої педагогічної практики в закладах вищої освіти, спрямована на синергетичне формування перекладацької та перекладознавчої компетентностей майбутніх учителів-філологів. Остання, зокрема, передбачає опанування здобувачами теорії та історії перекладу, оволодіння навичками компаративного аналізу перекладацьких стратегій, а також здатність до наукової аргументації вибору мовних засобів під час інтерпретації тексту. Виробнича практика слугує платформою для апробації перекладознавчого підходу на уроках літератури: студент-практикант стимулює критичне сприйняття перекладного тексту учнями через його зіставлення з оригіналом. Запропонована методика корелює із засадами Нової української школи (НУШ) щодо розвитку критичного мислення, реалізації міжпредметних зв'язків і формування навичок лінгвокультурної медіації у здобувачів повної загальної середньої освіти.

Аналіз найновіших публікацій з теми дослідження демонструє актуальність проблеми вивчення англомовної прози в методичному аспекті, зокрема крізь призму перекладацького й перекладознавчого аналізу, який перебуває в центрі уваги багатьох сучасних науковців. Праці Р. Доценка присвячені вивченню ідіостилю О. Вайльда та відтворенню його художнього світу українською мовою (Доценко, 2006); М. Стріха аналізує еволюцію українського перекладу в контексті світової рецепції (Стріха, 2006); О. Чередниченко в наукових розвідках із теорії перекладу фокусується на збереженні соціокультурного коду оригіналу (Чередниченко, 2007). Важливим підґрунтям дослідження слугують розвідки польських компаративістів і перекладознавців, які аналізують специфіку відтворення вікторіанського естетизму в польській літературній традиції (Balcerzan, 1998; 2009; Heydel, 2013); принагідно згадаємо, що класичні й сучасні переклади прози О. Вайльда польською мовою зробили М. Фельдманова (Wilde, 2018), Є. Ґлішевський (Wilde, 1957) та ін. Окреслені розвідки утворюють теоретико-методологічний базис нашого дослідження, оскільки дозволяють визначити ключові домінанти вайльдівського тексту, що мають бути збережені й адекватно інтерпретовані

у процесі навчального перекладу. Методологічним підґрунтям пропонованого підходу стали авторські напрацювання у сфері поетики та наратології модерністської прози, зокрема досвід цілісного аналізу ідіостилю Бруно Шульца (Маторіна, 2025, с. 120–125). Питання відтворення вайльдівського парадоксу й естетизму як змістових констант аналізували І. Корунець у вимірі порівняльної типології мов (Корунець, 2008) та В. Радчук, який акцентує на важливості збереження авторської концепції «мистецтва задля мистецтва» крізь призму стилістичних фігур (Радчук, 2012). Ці розвідки є методологічно цінними для розроблення стратегій формування перекладознавчої компетентності, оскільки демонструють механізми трансформації авторських інтенцій у цільовій мові. У методичному аспекті використання перекладів на уроках зарубіжної літератури у старшій школі розглядають О. Ісаєва, обґрунтовуючи роль читацької діяльності (Ісаєва, 2016), О. Ніколенко, яка активно впроваджує засади компаративного аналізу у шкільну освіту (Ніколенко, 2018), та Н. Міляновська, чиї методичні розробки спрямовані на поглиблене вивчення поетики твору (Міляновська, 2018). У працях дослідниць акцентується на компаративному підході (зіставленні оригіналу та різних варіантів перекладу) як засобі глибшого розуміння тексту, що корелює із завданням щодо впровадження перекладознавчого підходу у практику шкільного навчання літератури. Професійна підготовка студентів-філологів, зокрема проблематика виробничої практики й формування їхньої фахової майстерності, висвітлюється у працях О. Горошкіної (Горошкіна, 2018), С. Омельчука (Омельчук, 2019) та інших дидактів. Науковий доробок цих авторів дозволяє структурувати процес практичної підготовки майбутніх учителів-словесників, де перекладознавча компетентність виступає невід'ємним складником професійного становлення.

Водночас зарубіжні дослідження у сфері перекладознавства підтверджують актуальність і необхідність міждисциплінарного підходу. Так, С. Баснетт у праці *Translation Studies* окреслює ключові парадигми розвитку перекладознавчої науки, включно з культурологічним і соціолінгвістичним підходами, а також підкреслює значення інтеграції перекладу з літературознавчим аналізом, що безпосередньо корелює із завданням формування перекладацької компетентності у навчальному процесі (Bassnett, 2014).

Л. Венуті у монографії *The Translator's Invisibility* досліджує доместикаційні стратегії перекладу та феномен «невидимості» перекладача, підкреслюючи важливість усвідомлення перекладацької суб'єктивності при відтворенні авторського стилю (Venuti, 2017). Запозичення цих концепцій дозволяє поєднати аналіз оригіналу та перекладу, формуючи у студентів критичне мислення і здатність до варіативної інтерпретації художнього тексту. Отже, українські й зарубіжні дослідження формують теоретико-методологічне підґрунтя пропонованої методики інтегративного перекладознавчого аналізу англомовної прози О. Вайльда, поєднуючи традиційний компаративний підхід із сучасними цифровими та рефлексивними практиками.

Визначення раніше не вивчених частин загальної проблеми або напрямків дослідження. Попри наявність ґрунтовної теоретичної бази, питання розроблення безпосередньої технології інтеграції перекладознавчого аналізу в щоденну практику вчителя-філолога у 10 класі залишається недостатньо висвітленим. Зокрема виявлено такі прогалини: 1) методична обмеженість: більшість наявних розробок фокусується на компаративному аналізі готових перекладів, залишаючи поза увагою процес «живого» інтерпретаційного аналізу тексту учнями безпосередньо на уроці; 2) дидактичний дефіцит: бракує практичних рекомендацій щодо адаптації складних перекладознавчих концепцій для старшокласників, що часто призводить до надмірної лінгвізації уроків літератури; 3) відсутність наступності: недостатньо розробленим є алгоритм взаємодії між перекладацькими студіями студента у ЗВО та його реальним викладацьким досвідом під час виробничої практики. Саме таким аспектам – поєднанню теоретичного перекладознавчого аналізу прози О. Вайльда з конкретними методичними прийомами його впровадження в освітній процес із зарубіжної літератури – присвячено це дослідження.

Отже, актуальність дослідження зумовлена низкою чинників:

1) методологічна необхідність подолання дидактичного розриву між академічним перекладознавством і шкільною методикою викладання зарубіжної літератури. У сучасній освітній парадигмі переклад має розглядатися не лише як засіб передачі змісту, а як репрезентативний інструмент розвитку критичного мислення й лінгвістичної свідомості учнів;

2) запит на розроблення інноваційних методичних стратегій для роботи з інтелектуальною прозою у 10 класі. Філологічний аналіз таких текстів потребує занурення в мовну тканину оригіналу, що неможливо без застосування перекладознавчого інструментарію;

3) важливість професійної самореалізації майбутнього вчителя-філолога під час виробничої практики. Актуальним є пошук шляхів трансформації теоретичних знань студента у практичні навички моделювання уроку на засадах компаративного аналізу;

4) необхідність розширення полікультурного й міжетнічного діалогу у викладанні зарубіжної літератури. Порівняння українських і польських перекладознавчих рішень дозволяє старшокласникам усвідомити універсальність і водночас національну специфіку інтерпретації естетизму О. Вайльда в сусідніх слов'янських культурах;

5) відповідність концептуальним засадам НУШ щодо формування багатомовної та полікультурної компетентностей учнів. Дослідження англомовного тексту О. Вайльда крізь призму українсько-польських перекладацьких зіставлень дозволяє старшокласникам усвідомити множинність інтерпретацій художнього образу, розвиваючи навички лінгвокультурної медіації.

Формулювання мети статті (постановка завдання). Метою статті є теоретичне обґрунтування й апробація методичної моделі вивчення прози О. Вайльда у 10 класі ЗЗСО на засадах компаративно-перекладознавчого аналізу (на матеріалі зіставлення англійського оригіналу з українськими та польськими перекладами), а також висвітлення досвіду її впровадження у процесі виробничої практики майбутніх учителів-філологів. Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання: 1) виявити лінгвостилістичні домінанти прози О. Вайльда (на прикладі роману «Портрет Доріана Грея»), що зумовлюють специфіку перекладацької інтерпретації та потребують особливої уваги в учнівській аудиторії; 2) здійснити компаративний аналіз англомовного оригіналу та його українських і польських перекладів, визначивши «точки лінгвокультурної напруги» (перекладацькі розбіжності між слов'янськими адаптаціями), які можуть слугувати підґрунтям для проблемних дискусій на уроці; 3) розробити й обґрунтувати методичний інструмента-

рій тримовного компаративного аналізу (англійський оригінал – український переклад – польський переклад), адаптованого до когнітивних і вікових можливостей старшокласників; 4) описати результати впровадження запропонованої методики під час виробничої педагогічної практики, розкривши роль студента-філолога як фахового медіатора між теоретичним перекладознавством і шкільною дидактикою; 5) узагальнити результати апробації та сформулювати практичні рекомендації щодо вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів через посилення інтегративних зв'язків між літературознавчими, перекладацькими та лінгводидактичними студіями.

Специфіка об'єкта й мета статті зумовили застосування комплексу взаємодоповнювальних методів:

1) теоретичні: *системний аналіз* наукової літератури для окреслення концептуальних засад дослідження; *компаративно-типологічний метод* (у нашому випадку ґрунтується на розробленій нами концепції антропологічного виміру прози, де мовна тканина твору розглядається як інструмент формування ідентичності героя (Маторіна, 2025)) для зіставлення англомовних оригіналів О. Вайльда з їхніми українськими й польськими рецепціями; *лінгвостилістичний аналіз* для ідентифікації художніх домінант авторського стилю (парадоксів, афоризмів), що потребують особливої уваги в перекладі;

2) емпіричні та методичні: *педагогічне спостереження* для діагностування труднощів сприйняття перекладного тексту старшокласниками; *метод моделювання* для розроблення системи вправ та алгоритмів роботи з художнім текстом; *метод рефлексивного аналізу* результатів виробничої практики для оцінювання ефективності запропонованої методики.

Об'єкт дослідження: процес вивчення англомовної прози О. Вайльда в компаративному (українсько-польському) контексті на уроках зарубіжної літератури. Предмет дослідження: методичні засади, прийоми та форми застосування полікультурного компаративно-перекладознавчого аналізу як інструменту інтерпретації.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретичному обґрунтуванні та практичній реалізації інтегративного підходу до вивчення англомовної прози у старшій школі, а саме:

1) уперше запропоновано інтегративну методичну модель перекладознавчого аналізу художнього тексту у шкільному курсі зарубіжної літератури, що базується на зіставленні варіативних стратегій відтворення авторського ідіостилю; визначено алгоритм діяльності студента-практиканта як медіатора, що трансформує теоретичні здобутки перекладознавства в доступні для старшокласників методичні прийоми (компаративні вправи, лінгвокультурний коментар, критичне оцінювання перекладів тощо); обґрунтовано доцільність залучення цифрових інструментів та технологій ШІ як допоміжного засобу для ідентифікації «точок перекладацької напруги» під час аналізу художнього тексту на уроці;

2) уперше запропоновано методику залучення польських перекладів прози О. Вайльда як третьої вершини компаративного трикутника для розвитку перекладознавчої та полікультурної компетентностей учнів 10 класу;

3) удосконалено зміст і структуру виробничої педагогічної практики студентів-філологів завдяки впровадженню дослідницько-орієнтованих завдань, спрямованих на формування перекладацької та перекладознавчої компетентностей майбутніх учителів; методику проведення компаративного аналізу на уроках зарубіжної літератури, яку доповнено аспектами лінгвостилістичної та етнокультурної детермінації перекладацького вибору;

4) дістало подальший розвиток теоретичне положення про взаємозв'язок літературознавчої рецепції та перекладознавчої інтерпретації тексту в освітньому процесі ЗЗСО; розуміння перекладознавчої компетентності учнів як складника їхньої полікультурної грамотності в контексті вимог Нової української школи.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні та впровадженні конкретних інструментів, що оптимізують освітній процес у школі та професійну підготовку у ЗВО:

1) для вчителів-практиків зарубіжної літератури розроблено систему практичних завдань і компаративних вправ за романом О. Вайльда «Портрет Доріана Грея», спрямованих на розвиток навичок критичного аналізу художнього тексту через зіставлення перекладів. Запропоновані алгоритми роботи з афоризмами та парадоксами можуть бути інтегровані в календарно-тематичне планування для 10 класу;

2) для здобувачів вищої освіти (майбутніх учителів-філологів) створено методичний кейс для використання під час виробничої педагогічної практики. Він містить зразки лінгвокультурних коментарів, критерії оцінювання учнівських інтерпретацій та рекомендації щодо подолання «лінгвістичних бар'єрів» при роботі з англомовним оригіналом;

3) для викладачів вищої школи матеріали дослідження можуть бути використані під час читання лекційних курсів і проведення практичних занять із «Методики викладання зарубіжної літератури», «Теорії та практики перекладу», «Вступу до літературознавства», при розробленні предметно-тренувальних практикумів з фаху, вибіркових курсів із сучасної лексикографії, перекладознавчої антропології та дидактики;

4) для авторів навчальної літератури основні положення та висновки статті можуть слугувати підґрунтям для створення нових підручників, хрестоматій і методичних посібників для старшої школи, що відповідають концепції Нової української школи.

Розроблені дидактичні матеріали та кейси містять паралельні тримовні тексти (English / Українська / Polski) для компаративних вправ, що є особливо актуальним для ЗЗСО із поглибленим вивченням іноземних мов або закладів із вивченням польської мови як другої іноземної / мови національних меншин.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Ключовим викликом при вивченні прози О. Вайльда в 10 класі є його специфічна інтелектуальна стилістика, що базується на парадоксальності, семантичній девіації та афористичності. Для учнів старшої школи, які сприймають роман «Портрет Доріана Грея» переважно через українськомовні переклади, закономірно виникають такі лінгвокогнітивні труднощі:

1) редукція емоційної амбівалентності. Багатозначність англійських лексем у вайльдівському тексті часто створює ефект «мерехтливих смислів» (*flickering meanings*). У процесі перекладу фахівець змушений обирати одну конкретну актуалізацію значення, що подекуди призводить до детермінації (звуження) авторського підтексту і втрати смислової багатошаровості;

2) нейтралізація естетичного потенціалу парадокса. Художній ефект парадоксів О. Вайльда тримається на віртуозній лінгвокреативності. Під

час перекладу існує ризик трансформації витонченої інтелектуальної конструкції у звичайне логічне протиріччя, що позбавляє текст притаманної йому естетичної привабливості та іронічного забарвлення;

3) ерозія культурних конотацій естетизму. Номенклатура кольорів, екзотичної флори, дорогоцінних тканин і артефактів у творах Вайльда має глибоке символічне навантаження. Без компаративного зіставлення з оригіналом ці лексеми сприймаються учнями як суто декоративні елементи, що ускладнює ідентифікацію філософських підтекстів естетизму й декадансу.

Подоланню цих рецептивних бар'єрів сприяє залучення третьої мовної системи – польської. Використання класичних польських перекладів (зокрема М. Фельдманової (Wilde, 2018), Є. Ґлішевського (Wilde, 1957) чи К. Чаховського (Wilde, 1974)) дозволяє трансформувати традиційну бінарну модель аналізу (оригінал – переклад) у полікультурний компаративний трикутник (English – Українська – Polski). Зіставлення двох слов'янських мов, які мають подібну структуру, але різні літературні традиції (наприклад, потужний вплив польського модернізму – «Молодої Польщі» – на стилістику ранніх перекладів), дає змогу учням наочно побачити, як по-різному перекладачі працюють із лексичними лакунами та стилістичними компенсаціями. Такий полілінгвальний підхід формує у старшокласників розуміння того, що переклад – це не просто пошук словникових відповідників, а діалог національних культур.

Зазначені аспекти зумовлюють необхідність імплементації компаративно-перекладознавчого аналізу у структуру уроків зарубіжної літератури. Це дозволяє мінімізувати когнітивні втрати при рецепції твору та максимально повно реконструювати ідіостиль автора в учнівській свідомості.

Нижче подано авторську методичну модель уроку-дослідження, яка демонструє практичну реалізацію перекладознавчого підходу та організовує дослідницьку діяльність учнів у процесі аналізу художнього тексту. На відміну від традиційних інтерпретаційних практик, вона поєднує цифрові інструменти, перекладознавчий аналіз і рефлексивні стратегії осмислення тексту. Практичний блок вибудовано за принци-

пом «перекладацької лабораторії», де інтегруються всі зазначені компоненти для розвитку критичного мислення та творчого аналізу.

Практичний модуль. Конспект уроку-дослідження (10 клас)

Тема: Естетизм і парадокси Оскара Вайльда. Декодування образу Доріана Грея крізь призму перекладацького зіставлення. *Тип уроку*: урок-дослідження з елементами компаративного та лінгвостилістичного аналізів. *Обладнання:* автентичний текст "The Picture of Dorian Gray" (Wilde, 1994); канонічний переклад Р. Доценка (Вайльд, 2006); польськомовні переклади роману М. Фельдманової (Wilde, 2018) або Є. Ґлішевського (Wilde, 1957); мультимедійна презентація; Padlet-дошка; дидактичні кейси «Перекладацька лабораторія».

Хід уроку

І. Мотиваційний етап. Естетична провокація

Слово вчителя (студента-практиканта). Сьогодні ми заглянемо за «мовні лаштунки» Оскара Вайльда. Наша роль – не просто читачі, а дослідники-реставратори, які крізь мікроскоп перекладу спробують зрозуміти, як одне слово здатне детермінувати долю героя.

Вправа «Парадокс-детектор». Учні аналізують афоризм "Arguments are extremely vulgar, for everybody in good society holds exactly the same opinions" (Wilde, 1994, p. 11); у перекладі Р. Доценка: «Суперечки – це страшенна вульгарність, бо в доброму товаристві всі мають абсолютно однакові погляди» (Вайльд, 2006, с. 13). *Мета*: швидке занурення в ідіостиль Вайльда як майстра інтелектуальної гри. *Результат рефлексії*: логіка лорда Генрі «неправильна» з погляду моралі, але «правильна» з погляду чистого естетизму, де зовнішня гармонія товариства дорожча за інтелектуальний конфлікт.

Можливим результатом учнівської рефлексії може бути така відповідь: «На мою думку, вислів лорда Генрі про те, що суперечки є вульгарністю, є прикладом парадоксу Оскара Вайльда. Зазвичай ми думаємо, що в суперечці можна знайти істину, але герой говорить протилежне: у «доброму товаристві» всі мають однакові погляди, бо так зручніше і спокійніше. У перекладі Ростислава Доценка слово «вульгарність» передає зневажливе ставлення до суперечок. Тому слова лорда Генрі звучать дивно з погляду моралі, але добре показують естетичний і трохи іронічний світогляд автора».

ІІ. Актуалізація опорних знань. Інтелектуальна розминка

Вправа «Естетичний асоціограф» (із використанням цифрових інструментів). *Мета*: активізувати знання ключових понять естетизму та перевірити розуміння символіки твору. *Механіка*: учитель-практикант виводить на екран (або поширює через QR-код посилання на *Mentimeter* чи *WordArt*) три центральні образи-символи роману: 1) The Portrait (портрет); 2) The Yellow Book (жовта книга); 3) The Mirror (дзеркало). *Завдання*. Крок 1. За хвилину дібрати по одному прикметнику-асоціації до кожного образу (бажано англійською мовою, або звернутися до «словника підказок», якщо рівень мовної підготовки учнів середній). Крок 2 (філологічна провокація). Порівняйте ваші асоціації з авторськими. Вайльд називає книгу «poisonous» (отруйна), портрет – «the most magical of mirrors» (найчарівніше з дзеркал), а вплив – «immoral» (аморальний). *Аналітичне питання*: «Чому автор обирає саме такі «гострі» епітети? Чи можна замінити слово «отруйна» на «цікава», а «аморальний» на «поганий»?»

Заміна «гострих» епітетів на нейтральні («цікава», «поганий») неможлива, оскільки це призведе до стилістичної аннігіляції ідіостилю О. Вайльда: 1) слова «*poisonous*» та «*immoral*» у контексті естетизму мають не етичне, а інтелектуальне навантаження. «Отруйна» книга не просто цікава – вона має силу радикально трансформувати свідомість, «інфікувати» її новими ідеями; 2) парадоксальність: Вайльд свідомо обирає слова з негативним суспільним забарвленням, щоб надати їм позитивного естетичного значення. «Аморальний» для нього – це вільний від шаблонної моралі юрби; 3) ефект детермінації – нейтральні слова роблять текст лінійним і пласким, тоді як «гострі» епітети створюють необхідну для декадансу атмосферу небезпечної краси. *Висновок*: нейтралізація лексики руйнує філософський підтекст твору, перетворюючи інтелектуальний роман на побутову історію. Саме тому перекладач має шукати еквіваленти, що зберігають цей «естетичний шок».

ІІІ. Практичний блок. Перекладацька лабораторія

Кейс 1. «Семантика спокуси» (робота з *Online Etymology Dictionary*)

Аналізується афористичне висловлювання лорда Генрі: “All influence is immoral” (Wilde, 1994, p. 20); яке у перекладі Р. Доценка відтворено

як: «Будь-який вплив аморальний – аморальний з наукового погляду» (Вайльд, 2006, с. 22). Учні створюють «хмару тегів» (Word Cloud), у якій навколо ключового поняття *Influence* актуалізуються асоціативні лексеми *Invasion, Violation, Poison*. Такий підхід дозволяє виявити приховану семантичну напруженість поняття «вплив» у вікторіанському культурному контексті. У процесі обговорення встановлюється, що переклад Р. Доценка («аморальний») є адекватним на денотативному рівні, проте потребує лінгвокультурного коментаря. У вайльдівській системі естетизму «аморальність» асоціюється насамперед із втратою автентичності особистості: будь-який зовнішній вплив постає як своєрідна «отрута», що деформує природний розвиток індивідуального «Я».

Кейс 2. «Цифровий двійник перекладача та слов'янські паралелі» (інноваційна вправа із застосуванням ШІ та компаративного аналізу) Учням пропонується проаналізувати фрагмент опису зовнішності Доріана Грея (момент, коли він помічає зміни на портреті) у трьох вимірах: канонічний український переклад, польський переклад та машинний переклад (ШІ). Фрагмент оригіналу: *"...there was a touch of cruelty in the mouth"*. Варіанти перекладу: Р. Доценко (український): «*... на губах запеклася якась жорстокість*» (Вайльд, 2006, с. 90); М. Фельдманова (польськbq): «*w ustach był jakiś ślad okrucieństwa*» (Wilde, 2018, s. 92); ШІ (ChatGPT): «*...у виразі губ з'явився відтінок жорстокості*». Аналітичне питання: «Чим відрізняється підхід українського перекладача від польської класичної традиції та машинного алгоритму?». Обговорення показує, що алгоритми ШІ й польський переклад орієнтуються на семантичну і структурну точність. Лексема «*touch*» перекладається нейтрально (*відтінок, слід, coś*), що відповідає вікторіанській емоційній стриманості оригіналу. Натомість український переклад Р. Доценка демонструє високий рівень перекладацької «видимості» (за Л. Венуті) та психологізації образу. Використання експресивного дієслова «*запеклася*» (замість іменника *touch*) створює виразну асоціативну модель, пов'язану з раною чи кров'ю. Це підсилює мотив моральної деградації героя, роблячи український текст більш драматичним. Зіставлення англійського оригіналу з українським і польським варіантами блискуче демонструє, що слов'янські мови

пропонують різні стратегії: польська тяжіє до збереження класичної форми, тоді як українська – до експресивної психологічної адаптації.

Кейс 3. «Колірний код декадансу» (Digital Storytelling)

За допомогою цифрового сервісу Canva учні створюють візуальну «палітру Доріана Грея». Завдання полягає у заміні нейтральної назви кольору *yellow* на характерні для поетики О. Вайльда колористичні номінації (*honey-colored, amber, saffron)*. Методична мета вправи – продемонструвати, що точність колірної номінації відіграє важливу роль у формуванні естетичної атмосфери тексту, зокрема у створенні ефекту чуттєвої розкоші та стилістичної перенасиченості, притаманних естетизму.

Кейс 4. «Я – перекладач: реставрація естетичної атмосфери»

Учням пропонується зіставити «технічний» підрядний переклад із художньо насиченим оригіналом. Завдання полягає в редагуванні підрядника шляхом добору більш витончених епітетів, здатних відтворити характерну для вайльдівського стилю атмосферу естетичної розкоші.

Оригінал (О. Вайльд)	Підрядний переклад (дослівний)	Український переклад (Р. Доценко)	Польський переклад (М. Фельдманова)
The studio was filled with the ***rich*** *odour of roses, and when the light summer wind stirred amidst the trees of the garden, there came through the open door the* ***heavy*** *scent of the lilac, or the more* ***delicate*** *perfume of the pink-flowering thorn* (Wilde, 1994, p. 7).	*Студія була наповнена* ***сильним*** *запахом троянд, і коли легкий літній вітер рухався між деревами саду, через відкриті двері доносився* ***густий*** *аромат бузку або більш* ***тонкий*** *запах рожевого терену.*	*У майстерні стояв* ***густий*** *аромат троянд, а коли в садовому дерев'ї здіймався легкий літній вітерець, то крізь розчинені двері долинав то* ***важкий*** *дух бузку, то* ***ніжніші*** *пахощі рожевоквітного глоду* (Вайльд, 2006, с. 9).	***Odurzająca woń*** *róż napełniła pracownię, a ilekroć wietrzyk letni musnął drzewa w ogrodzie, przez otwarte drzwi wnikał* ***ciężki zapach*** *bzu, lub* ***subtelniejszy zapach*** *głogu o różowych kwiatach* (Wilde, 2018, s. 5).

Наявність польського тексту слугує для учнів додатковою підказкою у розумінні градації ароматів. Якщо англійські лексеми *(odour, scent)* є

відносно нейтральними, то український перекладач вдається до синестезії (*густий аромат*, *важкий дух*). Польський текст займає проміжну ланку (*odurzająca woń, ciężki zapach*). Учням рекомендується проаналізувати, як епітет «важкий дух / ciężki zapach» створює атмосферу декадентської задухи та невідворотності трагедії. Для полегшення роботи пропонується «словник естетичних підказок». «Сильний»: густий, п'янкий, розкішний, обволікаючий; «густий»: важкий, млосний, насичений, духмяний; «тонкий»: ефірний, ледь вловимий, вишуканий, делікатний.

Виконання вправи сприяє подоланню так званої «семантичної глухоти» під час сприйняття перекладного тексту. Усвідомлений добір епітетів дозволяє відтворити як денотативний, так і конотативний рівні оригіналу, демонструючи, що художній переклад є результатом творчої лінгвістичної інтерпретації. Подібна стратегія «реставрації атмосфери» через аналіз колірних та ольфакторних епітетів була апробована нами також у дослідженні «дрогобицького тексту» Бруно Шульца, де деталізація предметного світу виступає ключем до інтерпретації авторської міфопоетики (Маторна, 2025, с. 342).

Кейс 5. «Метод когнітивного дзеркала»

Рефлексивне питання: «Якщо переклад є дзеркалом, то що воно відбиває: текст Вайльда чи майстерність Доценка?» Це питання дозволяє осмислити переклад як складну інтерпретаційну систему. З одного боку, переклад Р. Доценка відтворює ключові естетичні домінанти оригіналу – парадоксальність мислення, культ краси та специфіку вікторіанського світогляду. З іншого – у ньому проявляється мовна й культурна індивідуальність перекладача, що здійснює творчу інтерпретацію художнього тексту. У такій перспективі переклад постає як своєрідне «когнітивне дзеркало», у якому відбивається взаємодія двох культурних і мовних систем. Це дозволяє розглядати художній переклад не як механічну підстановку еквівалентів, а як процес інтерпретації та переосмислення авторського світогляду.

V. Підсумки й рефлексія

Учитель-практикант пропонує учням порівняти їхнє сприйняття роману на початку уроку («історія про красивого юнака») та наприкінці («інтелектуальна драма ідіостилю»). *Інсайт уроку.* Ми довели,

що переклад – це не просто заміна слів, а «вікно», яке може бути або зачиненим (при поверхневому читанні) або розчиненим навстіж (завдяки перекладознавчому аналізу). *Результат апробації.* Використання ШІ та онлайн-словників перетворило філологічний аналіз із «рутинної вправи» на захопливий цифровий квест. Учні не просто вивчали текст – вони вчилися бачити «запечену жорстокість» там, де раніше бачили лише слово «слід».

Апробація запропонованої моделі під час виробничої практики засвідчила: поєднання класичної компаративістики з інноваційними цифровими інструментами (ШІ, етимологічні ресурси) знімає бар'єр «чужості» іншомовного тексту. Студент-філолог, виступаючи в ролі медіатора, не просто передає знання, а формує в учнів естетичну відповідальність за кожне промовлене і прочитане слово. Це і є головна перемога сучасної філологічної освіти – виховання читача, для якого класика звучить сучасно, глибоко й автентично.

VI. Домашнє завдання (диференційоване)

1. Аналітичне. Написати есе-мініатюру (10–12 речень) «Мовне коріння парадокса», обравши один афоризм Вайльда в оригіналі й перекладі.

2. Креативне. Створити інтерактивний постер у Canva, де візуалізувати опис портрета, використовуючи цитати трьома мовами.

3. Полікультурне (за бажанням). Знайти в польському й українському перекладах 2–3 назви кольорів або тканин (наприклад, *scarlet, yellow*) і порівняти, яка з мов використовує більш екзотичні епітети для відтворення естетизму О. Вайльда.

Висновки дослідження й перспективи подальших наукових розвідок у визначеному напрямі. У результаті проведеного дослідження сформульовано такі висновки:

1. Обґрунтовано методичну доцільність інтеграції компаративно-перекладознавчого аналізу у процес вивчення інтелектуальної прози О. Вайльда у старшій школі. Встановлено, що системне зіставлення англомовного оригіналу з його українськими й польськими перекладацькими репрезентаціями дозволяє старшокласникам глибше осягнути естетико-філософську концепцію автора, забезпечуючи перехід

від репродуктивного сприйняття сюжету до аналітичного декодування ідейно-художніх підтекстів у слов'янському культурному контексті;

2. Доведено ефективність використання полілінгвального компаративного інструментарію (зокрема тримовних вправ на аналіз семантики парадоксів, стилістичних зіставлень із залученням цифрових інструментів та ШІ, а також лінгвостилістичної «реставрації» описів). Робота з «важкоперекладними» елементами й аналіз перекладацьких рішень Р. Доценка та М. Фельдманової активізують когнітивну діяльність учнів, сприяють подоланню «семантичної глухоти», розвитку лінгвістичної емпатії та формують навички варіативної інтерпретації художнього образу;

3. Визначено роль студента-філолога як медіатора-методиста у процесі виробничої педагогічної практики. Досвід апробації запропонованої методики засвідчив, що володіння навичками міжкультурного та перекладознавчого аналізу є фундаментальним чинником успішної адаптації складного літературного матеріалу до когнітивних і вікових можливостей шкільної аудиторії;

4. Узагальнено результати, які вказують на значний потенціал залучення польського перекладацького досвіду для підвищення рівнів міжпредметної інтеграції (літературознавство, іноземна мова, лінгвістика, культурологія) та розвитку полікультурної грамотності старшокласників. Такий компаративний підхід повністю корелює із завданнями Нової української школи (НУШ) та вимогами Державного стандарту повної загальної середньої освіти щодо формування багатомовної та полікультурної компетентностей школярів (Державний стандарт повної загальної освіти, 2020).

Перспективи подальших розвідок в окресленому напрямі вбачаємо у розширенні кола авторів світової класики, чия творчість потребує фахового перекладознавчого коментаря й українсько-польських зіставлень у шкільному курсі зарубіжної літератури (зокрема поезія Р. М. Рільке, проза Ф. Кафки, Б. Шульца, Дж. Джойса). Окремим вагомим вектором є розроблення тримовних цифрових дидактичних матеріалів, інтерактивних словників-глосаріїв і мобільних додатків, що дозволять учителю-словеснику ефективно моделювати компаративні паралелі (English – Український – Polski) в умовах сучасного цифрового освітнього простору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вайльд, О. (2006). *Портрет Доріана Грея: роман, п'єси* / пер. з англ. Р. Доценка. Харків: Фоліо.

2. Горошкіна, О. М. (2018). Професійна підготовка майбутніх учителів-словесників у контексті вимог Нової української школи. *Українська мова і література в школі*. 2018. № 4. С. 2–6.

3. Державний стандарт повної загальної середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. (2020). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-п#Text

4. Доценко, Р. (2006). Світло і тіні Оскара Вайльда. У О. Вайльд, *Портрет Доріана Грея: роман, п'єси* / пер. з англ. Р. Доценка (с. 3–14). Харків: Фоліо.

5. Ісаєва, О. О. (2016). Про читацькоцентровану парадигму літературної освіти в школі. *Всесвітня література в школах України*. 2016. № 1. С. 2–5.

6. Корунець, І. В. (2008). *Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник*. Вінниця: Нова Книга.

7. Маторіна, Н. (2025). *Проза Бруно Шульца. Антропологія. Поетика. Наратологія: монографія*. Київ: Талком.

8. Міляновська, Н. Р. (2018). *Зарубіжна література. 10 клас (рівень стандарту): підручник*. Тернопіль: Астон.

9. Ніколенко, О. М. (2018). *Вивчення зарубіжної літератури. 10 клас: авторський посібник для вчителя*. Київ: Грамота.

10. Омельчук, С. А. (2019). *Сучасна українська лінгводидактика: норми в термінології і мовна практика фахівців: монографія*. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія».

11. Радчук, В. Д. (2012). Парадокси перекладу (на матеріалі творчості Оскара Вайльда). *Всесвіт*. 2012. № 5–6. С. 234–240.

12. Стріха, М. В. (2006). *Український художній переклад: між літературою і націєтворенням*. Київ: Факт; НаУКМА.

13. Чередниченко, О. І. (2007). *Про мову і переклад*. Київ: Либідь.

14. Balcerzan, E. (1998). *Literatura z literatury (strategie tłumaczy)*. Katowice: Śląsk.

15. Balcerzan, E. (2009). *Tłumaczenie jako „wojna światów". W kręgu translatoryki i komparatystyki*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.

16. Bassnett, S. (2014). *Translation studies* (4th ed.). London/New York: Routledge.

17. Heydel, M. (2013). *Gorliwość tłumacza. Przekład poetycki w twórczości Czesława Miłosza*. Kraków: Wydawnictwo UJ.

18. Venuti, L. (2017). *The translator's invisibility: A history of translation* (2nd ed.). London: Routledge Translation Classics.

19. Wilde, O. (1957). *Portret Doriana Graya* / przeł. J. Gliżewski. Warszawa: Czytelnik.

20. Wilde, O. (1974). *Portret Doriana Graya* / przeł. K. Czachowski. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.

21. Wilde, O. (1994). *The picture of Dorian Gray*. London: Penguin Books.

22. Wilde, O. (2018). *Portret Doriana Graya* / przeł. M. Feldmanowa. Poznań: Vesper.

REFERENCES

1. Balcerzan, E. (1998). *Literatura z literatury (strategie tłumaczy)*. Katowice: Śląsk. 240 s. [in Polish]

2. Balcerzan, E. (2009). *Tłumaczenie jako „wojna światów". W kręgu translatoryki i komparatystyki*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM. 382 s. [in Polish]

3. Bassnett, S. (2014). *Translation studies* (4th ed.). London/New York: Routledge. 190 p. [in English]

4. Cherednychenko, O. I. (2007). *Pro movu i pereklad* [On Language and Translation]. Kyiv: Lybid. 248 p. [in Ukrainian]

5. Derzhavnyi standart povnoi zahalnoi serednoi osvity: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30 veresnia 2020 r. No. 898. (2020). [State Standard of Complete General Secondary Education: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of September 30, 2020, No. 898]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-п#Text [in Ukrainian]

6. Dotsenko, R. (2006). Svitlo i tini Oskara Vailda [The Light and Shadows of Oscar Wilde]. In O. Vaild, *Portret Doriana Hreia: roman, piesy* [The Picture of Dorian Gray: Novel, Plays] / per. z anhl. R. Dotsenka (pp. 3–14). Kharkiv: Folio. [in Ukrainian]

7. Heydel, M. (2013). *Gorliwosc tlumacza. Przeklad poetycki w tworczosci Czeslawa Milosza* [The Zeal of the Translator. Poetic Translation in the Works of Czesław Miłosz]. Krakow: Wydawnictwo UJ. 320 p. [in Polish]

8. Horoshkina, O. M. (2018). Profesiina pidhotovka maibutnikh uchytelivslovesnykiv u konteksti vymoh Novoi ukrainskoi shkoly [Professional Training of Future Teachers of Language and Literature in the Context of the New Ukrainian School]. *Ukrainska mova i literatura v shkoli* [Ukrainian Language and Literature at School]. 2018. No. 4. Pp. 2–6. [in Ukrainian]

9. Isaieva, O. O. (2016). Pro chytatsko-tsentrovanu paradyhmu literaturnoi osvity v shkoli [On the Reader-Centered Paradigm of Literary Education at School]. *Vsesvitnia literatura v shkolakh Ukrainy* [World Literature in Ukrainian Schools]. 2016. No. 1. Pp. 2–5. [in Ukrainian]

10. Korunets, I. V. (2008). *Teoriia i praktyka perekladu (aspektnyi pereklad): pidruchnyk* [Theory and Practice of Translation (Aspect-Oriented Translation): Textbook]. Vinnytsia: Nova Knyha. 448 p. [in Ukrainian]

11. Matorina, N. (2025). *Proza Bruno Shultsa. Antropolohiia. Poetyka. Naratolohiia: monohrafiia* [The Prose of Bruno Schulz. Anthropology. Poetics. Narratology: Monograph]. Kyiv: Talkom. 538 p. [in Ukrainian]

12. Milianovska, N. R. (2018). *Zarubizhna literatura. 10 klas (riven standartu): pidruchnyk* [World Literature. Grade 10 (Standard Level): Textbook]. Ternopil: Aston. 256 p. [in Ukrainian]

13. Nikolenko, O. M. (2018). *Vyvchennia zarubizhnoi literatury. 10 klas: avtorskyi posibnyk dlia vchytelia* [Studying World Literature. Grade 10: Author's Teacher's Guide]. Kyiv: Hramota. 192 p. [in Ukrainian]

14. Omelchuk, S. A. (2019). *Suchasna ukrainska linhvodydaktyka: normy v terminolohii i movna praktyka fakhivtsiv: monohrafiia* [Modern Ukrainian Language Didactics: Norms in Terminology and Language Practice of Specialists: Monograph]. Kyiv: VD "Kyievo-Mohylianska akademiia". 356 p. [in Ukrainian]

15. Radchuk, V. D. (2012). Paradoksy perekladu (na materiali tvorchosti Oskara Vailda) [Paradoxes of Translation (Based on the Works of Oscar Wilde)]. *Vsesvit* [Universe]. 2012. No. 5–6. Pp. 234–240. [in Ukrainian]

16. Strikha, M. V. (2006). *Ukrainskyi khudozhnii pereklad: mizh literaturoiu i natsiietvorenniam* [Ukrainian Literary Translation: Between Literature and Nation-Building]. Kyiv: Fakt; NaUKMA. 344 p. [in Ukrainian]

17. Vaild, O. (2006). *Portret Doriana Hreia: roman, piesy* [The Picture of Dorian Gray: Novel, Plays] / per. z anhl. R. Dotsenka. Kharkiv: Folio. 397 p. [in Ukrainian]

18. Venuti, L. (2017). *The translator's invisibility: A history of translation* (2nd ed.). London: Routledge Translation Classics. 344 p. [in English]

19. Wilde, O. (1957). *Portret Doriana Graya* / przeł. J. Gliżewski. Warszawa: Czytelnik. 268 s. [in Polish]

20. Wilde, O. (1974). *Portret Doriana Graya* / przeł. K. Czachowski. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy. 252 s. [in Polish]

21. Wilde, O. (1994). *The picture of Dorian Gray*. London: Penguin Books. 256 p. [In English]

22. Wilde, O. (2018). *Portret Doriana Graya* / przeł. M. Feldmanowa. Poznań: Vesper. 244 s. [in Polish]

Отримано: 03.09.2026
Прорецензовано: 11.09.2026
Схвалено до друку: 29.09.2026